

LA RAONABILITAT DEL CRISTIANISME

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

Una de les acusacions que es fan al Cristianisme és que és una religió dogmàtica, perquè parteix de dogmes indemostrables. Cal dir, en aquest punt, que tota ciència o filosofia té dogmes i parteix de dogmes. Totes les ciències tenen axiomes que no són científics, a partir dels quals desenvolupen les seves lleis i teoremes. Per exemple, la Geometria plana: Un punt és la intersecció de dues rectes i una recta, la unió de dos punts. Això és un axioma. Tota la matemàtica funciona igual.¹

I referent al mètode científic, per exemple, ¿quantes vegades s'ha de repetir un experiment per validar el seu resultat? (K. Popper). Això no és científic sinó un dogma que posen els investigadors, a partir del qual es pot fer ciència. Per tant, tothom té dogmes.

Val a dir que els dogmes fonamentals del Cristianisme són molt pocs: 1) Déu ha creat el món, 2) S'ha encarnat en Jesucrist, 3) Ha ressuscitat d'entre els morts. Això es desenvoluparà en els primers concilis fins al segle IV, afirmant la Trinitat, que Jesús és Déu i home, i afirmant també la divinitat de

1. Pablo Domínguez, catedràtic de Filosofia Sistemàtica, professor de Lògica i degà de la Facultat San Dámaso de Madrid, explica molt bé que "la fórmula que demuestra la coherencia de un sistema racional, no pertenece a ese sistema racional. Es decir, que para fundamentar una ciencia he de salirme de ella, porque su fundamento no pertenece a ese sistema. Para fundamentar la matemática, necesito principios extra matemáticos, y por eso la matemática no es una ciencia exacta". Cf.: *Buscando la verdad. La crisis de la razón*, INFINITO+1, youtube.com. Cf. El teorema de Gödel on es basa aquesta explicació, al llibre citat a la nota 4, p. 311.

l'Esperit Sant. Qualsevol filosofia, teologia o ciència, parteix de dogmes indemostrables.

Cal dir que fins a Nietzsche tots els filòsofs occidentals són creients: deistes (Descartes), panteistes (Spinoza), cristians (Pascal). I bona part dels millors científics actuals són creients. Per exemple, G. Lemaître, descobridor de la teoria del Big Bang, era capellà; A. Peacocke, pioner en la investigació de l'ADN, també és capellà. I L. Pasteur, A. Fleming, E. Schrödinger o Max Plank eren cristians.²

Una altra de les impugnacions que es fan al Cristianisme consisteix en el fet d'afirmar que els escrits bíblics amb el temps han sofert deformacions i els que tenim no són autèntics. Val a dir que el criteri d'autenticitat que apliquen els historiadors als escrits antics té dues vessants:

La distància entre l'original i la còpia més antiga de què disposem.

El número de còpies de què disposem actualment.

A menor distància temporal entre l'original i la còpia més antiga, i a major número de còpies, més garantia d'autenticitat.

Si prenem per exemple el text de *La Guerra de les Gàl·lies* escrit entre el 58 i el 50 abans de Crist, la còpia més antiga és de l'any 900 després de Crist; han passat 950 anys. Del *Nou Testament*, escrit entre l'any 40 i el 100 després de Crist, la còpia més antiga és de l'any 130 després de Crist (en fragments) i en manuscrits sencers de l'any 350 després de Crist, és a dir, que han passat 300 anys.

De *La Guerra de les Gàl·lies* tenim 9 o 10 còpies actualment; del *Nou Testament* en

2. ORIOL JARA, *Deu raons per creure en Déu*, Albada 2022, p. 126.

tenim 5.000 en grec, 10.000 en llatí, 9.300 en altres llengües i 36.000 citacions en els Pares de l'Església. Com es pot veure, la diferència és aclaparadora. No es pot dubtar de l'autenticitat dels textos del Nou Testament. Vegeu el quadre adjunt, de Nicky

Gumbel, *Preguntas a la vida*, Ed. Alpha 2016, p.25. Informació basada en el llibre de F. F. Bruce, catedràtic d'Exegesi i Crítica Textual Bíblica a la Universitat de Manchester, titulat *¿Son fidedignos los documentos del Nuevo Testamento?*, Ed. Caribe 1957.

Obra	Año de composición	Copia más antigua	Tiempo transcurrido (Años)	Número de copias
Heródoto	488-428 a.C.	900 d.C	1.300	8
Tucidides	460-400 a.C. aprox.	900 d.C. aprox.	1.300	8
Tácito	100 d.C.	1.100	1.000	20
Comentario sobre la guerra de las Galias de Julio César	58-50 a.C.	900 d.C.	950	9-10
Historia de Roma de Tito Livio	59 a.C. – 17 d.C.	900 d.C.	900	20
Nuevo Testamento	40-100 d.C.	130 d.C. (manuscritos completos 350 d.C.)	300	+ 5.000 griego + 10.000 latín 9.300 otros

Una altra de les objeccions que es fan al Cristianisme és dir que és una projecció del cor humà que cerca consol o un niu on aixoplugar-se (Feuerbach), però podríem preguntar si és així. ¿Per què l'home de tots els temps es passa la vida projectant déus a l'exterior i no es queda tan tranquil? I, per altra banda, qualsevol que hagi llegit una mica la Revelació bíblica s'adonarà que, des dels inicis (cf. Abraham a Gn 12), Déu convida l'home a sortir de la seva terra i encaminar-se a nous horitzons, i l'exigència ètica és notable al Decàleg (Ex 20, Dt 5). El mateix Jesús, quan convida a seguir-lo, promet alliberament, però amb una vida exigent: "sense bossa ni sarró"

(Lc 10,4), i "qui vulgui venir amb mi, que prengui la seva creu" (Mc 8,34). És a dir, de confort narcisista res, sinó que es convida a sortir d'un mateix i servir els altres.

La irracionalitat del materialisme ateu

L'ateu afirma que venim del no-res per atzar, que evolucionem per atzar i que anem al no-res després de la mort. Per tant, la vida no té sentit ni motivació ni significat. C. S. Lewis ho descriu molt bé:

"Las personas que sostienen el punto de vista materialista piensan que la materia y el espacio sencillamente existen, y siempre han existido, sin que nadie sepa por qué, y que la materia, comportándose de ciertas



maneras fijas, ha dado en producir, por una suerte de rareza, criaturas como nosotros, que somos capaces de pensar. Por una posibilidad entre un millón algo chocó contra nuestro sol e hizo que produjese los planetas, y por otra posibilidad entre un millón los compuestos químicos y la temperatura necesarios para la vida se dieron en uno de esos planetas, y así, parte de la materia de esta tierra cobró vida, y luego, por una larga serie de coincidencias, las criaturas vivientes se convirtieron en seres como nosotros...”³

La impossibilitat de l'atzar absolut

Si l'evolució de les espècies s'ha produït a base de mutacions atzaroses, no hi ha temps suficient des de l'aparició de la vida,

3. C. S. LEWIS, *Mero Cristianismo*, Ed. Rialp 2017, p. 48.

per explicar la complexitat d'un ull o la del cervell humà. L'atzar absolut no dona raó de l'evolució.

Per altra banda, els científics ens diuen que les constants de la Física (gravitació, càrrega de l'electró, constant de Plank...) són molt precises i que, si fossin una dècima o una centèsima més o menys, no hi hauria univers.⁴ Massa casualitat, no?

Robert W. Wilson, premi Nobel de Física el 1978, descobridor de la radiació de fons cosmològica, veritable eco del Big Bang, diu:

4. MICHEL-YVES BOLLORÉ i OLIVIER BONASSIES, *Dios, la ciencia, las pruebas. El albor de una revolución*, Ed. Funambulista 2023. Cf. Cap. 9: *El principio antrópico o los fabulosos ajustes del Universo*, p. 181. És l'anomenat “ajuste fino”.

“...Para que el Universo primordial haya podido evolucionar hacia el que nos ha engendrado y que hoy comprendemos, el Big Bang ha debido necesariamente configurarse de manera ultraprecisa...”⁵

La probabilitat que l'univers hagi sorgit per atzar⁶ és d'una sobre 10⁶⁰. Però la pregunta fonamental no és tant el com, sinó el per què. ¿Per què hi ha coses i no més aviat el no-res?

L'Univers es consumeix

Gràcies a la teoria de la termodinàmica sorgida el 1824 i confirmada el 1998 pel descobriment de l'expansió accelerada de l'Univers, s'anuncia la mort tèrmica de l'univers, cosa que implica, junt amb la teoria del Big Bang, que tingué un principi, contradictoriament la creença materialista de l'eternitat de l'Univers⁷.

L'aparició de la consciència

Si som biologia evolucionada per atzar, ¿com és que tenim consciència ètica? ¿Com és que tenim capacitat de discernir el que és just del que és injust i rebel·lar-nos?

Lewis quan era ateu deia:

“Mi argumento contra Dios era que el universo era injusto y cruel. Pero ¿cómo había yo adquirido esta idea de lo que era justo? Un hombre no dice que una línea está torcida a menos que tenga una idea de lo que es una línea recta. ¿Con qué estaba yo comparando este universo cuando lo llamaba injusto? Si todo este tinglado era malo y sin sentido, ¿por qué yo, que formo parte de él, me encontraba reaccionando tan violentamente en su contra? Mi idea de justicia estaba llena de sentido en un mundo sin sentido.... ¿Cómo podía ser esto?

5. Ho diu en el pròleg de l'obra citada en la nota anterior, p. 11.

6. Op.Cit. p. 209.

7. Op.Cit. a la nota 4, p. 22.

Si todo el universo carece de significado, jamás nos habríamos dado cuenta de que carece de significado.”⁸

Tal com deia Kant: “Hi ha dues coses de l'Univers que m'admiren profundament: la nit estelada fora de mi, i la llei moral dins meu”. Tots tenim consciència moral, consciència del que està bé i del que està malament. Prescindint del contingut,⁹ tothom té el convenciment de: “he de”, escrit en la consciència. ¿D'on surt això?

En un famós diàleg radiofònic entre F. Copleston i B. Russell sobre l'existència de Déu,¹⁰ el cristià Copleston pregunta a Russell:

– ¿Cómo justifica usted la distinción entre lo bueno y lo malo? ¿Por qué facultad distingue usted lo bueno de lo malo?

– Por mis sentimientos.

– Pero esto es muy voluble. ¿Cree usted que hay valores absolutos?

– No.¹¹

Això venia a col·lació perquè Copleston assenyalava a Russell la contradicció de proclamar-se ateu i anar a manifestacions pro justícia social.

En un altre moment li diu: “Los ateos modernos dicen: No hay Dios, por lo tanto no hay valores absolutos, ni ley absoluta. Es bastante lógico”. Tal com deia Dostoiévski: “Si Déu no existeix, tot és permès.”

Però, ¿realment tot és permès? Encara que ho acceptés un parlament per majoria, ¿què diríem si s'aprovés l'eutanàsia activa dels majors de 80

8. *Mero Cristianismo*, p. 66.

9. En el llibre *La Abolición del hombre*, Ed. Encuentro 1994, p. 81-86, Lewis ha recopilat els ensenyaments morals de moltes cultures i mostra com són de semblants entre elles i a les nostres.

10. *Debate sobre la existencia de Dios*, Cuadernos Teorema, Valencia 1978.

11. *Ibid*, p. 38.



anys, o eliminar els nois amb síndrome de Down, o restablir l'esclavitud o autoritzar la pedofília? Si diem que no, que de cap manera, hauríem de reflexionar sobre les raons d'aquest rebuig i, per tant, sobre l'origen de les normes morals que s'imposen a la nostra consciència. ¿D'on venen?¹²

El tema del Mal

Un argument recurrent contra l'existència de Déu és que hi ha mal. ¿Com és que hi ha mal si Déu és bo i ho pot tot? Per tant, Déu no pot existir perquè hi ha mal. Però la idea de mal fa referència a l'existència del Bé. I si Déu no existeix, no hi ha diferència entre el bé i el mal, tot és indiferent. És significativa la resposta d'un jove de la Banlieue de París, després de cremar autobusos, a la pregunta d'un periodista

12. MICHEL-YVES BOLLORÉ i OLIVIER BONASSIES, *Op. cit.* p. 470.

demanant-li per què ho feia. La resposta va ser: “¿I per què no?”

¿D'on surt la idea del Mal sinó de la captació del Bé? Però, ¿si no hi ha Bé?....

La dignitat humana

Tota l'ètica des de la Il·lustració presuposa la dignitat de la persona humana.

Però, si no som imatge i semblança de Déu, per tant, sagrats, ¿d'on ve la dignitat humana? ¿És que “nos hemos proclamado como dignos” tal com diu José Antonio Marina?

El sentit il·latiu de J. H. Newman

El cardenal Newman (1801-1890) va dedicar molts esforços a mostrar la raonabilitat de la fe cristiana davant el racionalisme de la seva època. Argumenta que la certesa no sols ve de la demostració lògica, que no és l'única forma de coneixement.

I diu que una sèrie d'indicis acumulats i convergents poden produir un assenti-



ment incondicionat i sense reserves i tanta certesa com una demostració matemàtica.¹³

“...La mayor ilustración de lo que sostengo es la de un cable formado por un gran número de distintos hilos separados, cada uno débil en sí mismo, pero que juntos son tan duros como una barra de acero. Una barra de acero representa la demostración matemática o estricta; un cable representa la demostración moral, que es un ensamble de probabilidades, insuficientes para la certeza si están separadas,

13. Aquest és el tema de la seva obra *El asentimiento religioso*, Herder 1960, l'objectiu de la qual és demostrar que es pot creure el que no es pot comprendre i que es pot creure el que no es pot provar en un sentit absolut de l'expressió.

pero juntas son indestructibles. Un hombre que dice “no puedo confiar en un cable, debo tener una barra de acero” sería, en ciertos casos irracional e irrazonable: así también es un hombre que dice que debe tener una demostración rígida, no moral, de la verdad religiosa.”¹⁴

La convergència d'indicis és com aquest cable fet de nombrosos filferros, cadascun d'aquests és feble, però el conjunt és irrompible.

A la vida real acostumem a actuar d'aquesta forma i no amb lògica matemàtica. Per exemple, quan decidim casar-nos: que la meua promesa sigui carinyosa no és suficient per prendre una decisió, però si a més és intel·ligent, bona persona, generosa, treballadora i m'estima..., tots aquests indicis plegats justifiquen un assentiment sòlid a la decisió.

El mateix passa amb la Resurrecció de Jesucrist. El sol fet del sepulcre buit no certifica res, però si afegim la valentia dels apòstols després d'estar tancats per por dels jueus, els llençols trobats a la tomba¹⁵ (Jn 20,6-7), el testimoni de les dones¹⁶ (Mc 16), la incredulitat dels apòstols¹⁷ (Mc 16,11), el canvi del Shabat pel diumenge¹⁸. Tots aquests indicis plegats, a la manera d'un cable amb diversos fils, justifiquen una certesa sòlida.

14. J. H. NEWMAN, *Letters and Diaries: XXI*, p.

146. Citat per ALFONS GARRIGÓS, *Sobre J. Henry Newman*, Catalunya Franciscana 270, p. 69.

15. Si haguessin robat el cos, tal com deien els jueus, s'haurien endut els llençols amb el que estava embolicat.

16. Si els relats fossin inventats, no haurien posat les dones com a testimonis.

17. Si s'ho haguessin inventat, no els haurien posat tan incrèduls. La incredulitat juga a favor de l'autenticitat.

18. Una cosa molt gran devia passar perquè es produís el canvi en un tema tan sagrat.

L'existència de Déu és evident

Per tot el que hem dit fins ara, sembla que l'existència d'una Intel·ligència superior exterior a l'Univers és bastant plausible. Aquest és el déu del deisme, que crea el món, li dona les lleis, però no intervé.

Però a la Revelació bíblica, Déu es comunica, parla, intervé... ¿Pot parlar Déu? I si és així, ¿com parla?¹⁹ Hi ha un text preciós a la carta als Hebreus que ho descriu meravellosament:

"...En moltes ocasions i de moltes maneres, Déu antigament havia parlat als pares per boca dels profetes; però ara, en aquests dies, que són els darrers, ens ha parlat a nosaltres en la persona del Fill..." (Hb 1,1)

De manera que la revelació definitiva és una Persona, amb els seus gestos i paraules. Tal com diu la *Dei Verbum*, document del Concili Vaticà II sobre la Revelació:

"...Va plaure a Déu en la seva bondat i saviesa, de revelar-se Ell mateix i de fer conèixer el misteri de la seva voluntat... Per això, Déu invisible parla als homes com un amic als amics amb aquesta revelació, mogut pel seu amor tan gran i conviu amb ells i els convida i rep a la seva companyia. Aquest pla de la revelació és dut a terme amb paraules i gestos íntimament connexos..." (DV 2).

És molt bonic que Déu no sols ha revelat com veu la vida, sinó que s'ha revelat Ell mateix, la seva intimitat, el seu ésser tal com fan els amics o els esposos. I aquesta revelació no és esotèrica o per a uns iniciats, sinó que es fa encarnada en llenguatge humà.

Bàsicament hi ha tres tipus de Revelació:²⁰

19. Cf. J. M. VALLEJO, *Com parla Déu*, a Catalunya Franciscana 272 (2023), p. 32.

20. Segons el diccionari AKAL, *Teología*, (2007), terme *Revelación*, pag. 1058.

La Revelació natural: en la bellesa de la Creació i en la consciència de l'home.

La Revelació sobrenatural: a través dels esdeveniments de la Història interpretats per la fe.

La Revelació directa: visió o audició dels profetes o dels místics.

En el Cristianisme la Revelació plena es dona en la persona de Jesucrist, a través dels seus gestos i paraules, consignats en els evangelis, que ens el mostren com una persona divina que feia guaricions, perdonava pecats i canviava la Llei, cosa que, segons la creença jueva, sols podia fer Déu.

Aquesta fe en la seva divinitat fou confirmada per l'experiència dels apòstols que se'l van trobar vivent després de la seva mort (1 Co 15), cosa que va ser consignada en els evangelis (Mc 16; Mt 28; Lc 24; Jn 20-21). Aquesta experiència no és quelcom màgic o esotèric, sinó que ha afectat a multitud de persones a les que ha canviat la vida. Conversos com G. K. Chesterton, Paul Claudel o René Girard, i més recentment: Gabriel Magalhaes,²¹ Oriol Jara²² o Pau Matheu,²³ mostren com l'experiència de l'Evangeli pot transformar la vida de les persones i fer-les lliures i joioses.

21. Intel·lectual portuguès, ateu, que, volent qüestionar la fe cristiana, llegeix el Nou Testament i es converteix. Ho explica a *Mirall de vida*, Fundació Maragall 2015.

22. Guionista de programes de TV i de ràdio, explica al seu llibre *Deu raons per creure en Déu*, Ed. Albada 2022, com va arribar al Déu cristià a través de la raó.

23. Jove filòsof de família atea que, a través de la seva tesi doctoral sobre Simone Weil i lectures de sant Bernat, sant Bonaventura, sant Tomàs i la Sagrada Escripura, descobreix que el catolicisme és veritat. Cf. Catalunya Franciscana 270, p. 51-53.